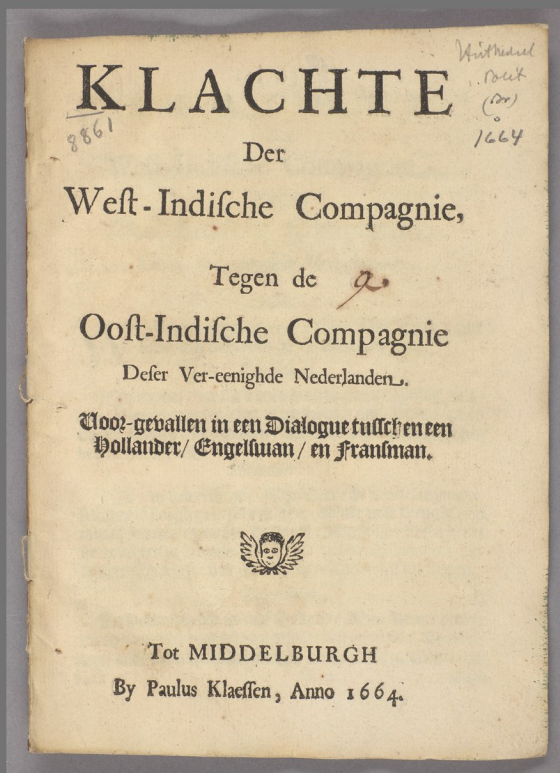

Klachte der West-Indische Compagnie tegen de ...

Tryck // / I25 B I4 c Br. 1664 Klacht

Tillkomstår 1664.

Digitaliserad år 2019

National Library
of Sweden

8861

KLACHTE

Middelburg
Rout
(100)
1664

Der

West-Indische Compagnie,

Tegen de *2.*

Oost-Indische Compagnie

Dezer Ver-eenighde Nederlanden.

Voor-gevallen in een Dialogue tusschen een
Hollander / Engelsman / en Fransman.

Tot MIDDELBURGH

By Paulus Klaessen, Anno 1664.

KLAACHT

Der

West-Indische Compagnie

Tegen de

Oost-Indische Compagnie

Dieser Veramptliche Niederlander.

Wos-gerollen in een Disputatie tusschen een
Hollander, Grootman, en Francker.

FOR MIDDLEBURGH

By Paulus Klacken, Anno 1664.

(1)

K L A C H T E

Der

West-Indische Compagnie,

Ober de

Oost-Indische Compagnie,

Deser Ver-eenighde Nederlanden.

Hollander.

Welkom mijn Heer / ick ben blide dat ghy hier
behouden wederom in u Vaderlandt komt.

Engelsman.

't Is my lief / dat ick u oock noch in goede dispositie vint /
mijn Heer: want seker het af wesen van mijn Vaderlant is
my soo lastigh niet gevallen / als dat ick uw geselschap heb-
be moeten derben.

Hollander.

't Is uw beleeftheyt / Mijn Heer / de welcke mijn ghe-
selschap so hoogh gelieft te achten. Maer wat brenghet ghy
ons al nieuws mede uyt Hollandt: Want hier is een groot
berwachten in Engelant / hoe het met den gedreychden oor-
logh tusschen dese twee zee-sirpbbare Landen af sal loopen.

Engelsman.

In Hollandt / en is niet seckers / Mijn Heer: nochte
ick en weet niet wat ick van dese saeck seggen sal: De woer-
den / ende de wercken komen niet over een. Uyt Engelandt

(4)

wordt een wijs herwaerts niet als alles goets gheschreeven
 van den Hollantschen Ambassadeur / de Heer *M. van Gogh*:
 hoe wel nu wel anders begint te luden. Hy schryft nu hoe
 vriendelyck hy gecomplimenteert wordt van den Koningh /
 dan hoe vriendelyck hy getracteert sy / ende wat booz visiten
 hem ghegheben worden van de Grootste / ende Magnaten
 van Engelandt; met een sonderlinge genoege ober het sen-
 den van een Ambassadeur van de Hoogh Mogende Heeren
 Staten Generael / ende in het by-sonder ober syn persoon.
 Nochtans en hout de vrees niet op in de Nederlanden booz
 een Enghelschen oorlogh / ende men equipeert daer dapper.
 Noch niet sonder reden / als men hoorde de tydinghen / de wel-
 ke van alle kanten komen / ende booz naementlyck uyt de
 West-Indien / alwaer alreede schijnt een openbaeren oor-
 logh te wesen. Ick weet niet wat dat ick segghen sal / sou-
 den alle dese dingen gheschieden sonder Koninghs last; sou-
 den Forten vermeestert worden sonder order ons Konings /
 kan niet wel begrypen: noch oock dat syn Majestejt on-
 der schyn van vrientschap de Hollanders soude bedriegen.

Hollander.

Ick hebbe dit oock al verstaen / Myn Heer / ter wijs ick
 hier in Engelandt ben: ende wy syn hier alsoo onsecker in
 Engelandt van den uyt slaggh deser soo gewichtige saecken /
 als in Hollandt. Wy syn onlanghs uyt Hollandt twee staet-
 ties hier af uyt Rotterdam ober-gesonden: in de welke de
 Bewint-hebberen van de West-Indische Compagnie ghe-
 noegh betoonen de byantlijck septen / de welke de Engelsche
 met geweld daer plegen. Oock soo wordt gesejt / den Gau-
 berneur van Cabo-berde Heymelyck hier in Engelandt er-
 gens be waert te worden. Myn Heer / ick ben een goet vrient
 ende

(5)

ende van Hollandt mijn Daederlant / ende van Engelandt / in
het welke ick veel verheere / ende seer veel lieve vrienden / en-
de bekenden hebbe / ick wensse niet lieber als dat een vaste
vriendtschap / ende een goede Vriendtschap tusschen dese twee
Landen bewaert wierdt. Edoch ick wensse gemandt my
eens onderrechte / waerom alle dese injurien in de West-
Indien gepleegt worden / ende niet elders / soo ver als het
gebiet ende de possessie der Hollanders sich uyt-strecket.

Engelsman.

Mijn Heer / ick ben geen Hollander / noch oock ten vollen
onderrecht van de Nederlandersche saecken. Maer noch-
tans in Hollandt synde / hebbe ghehoort de West-Indische
Gheoctropeerde Compagnie seer misnoecht is / ende haere
klachten heeft teghen de Bewint-hebbers der Oost-Indi-
sche Compagnie: Maer sie daer komt mijn Heer N. N.

Fransman.

Bon jour, bon jour Monsieur. Ick achte my geluckigh
van soo een geluckige rescontre: Ick hebbe u langh niet
ghesien.

Engelsman.

Mijn Heer / ick come soo van de reys / arriverende uyt
Hollandt / soo het u belieft / hier is goet Logijs / laet ons
hier t'samen een glas Wijn drincken: Soo kunnen wy op
ons gemak wat praeten / soo goede drie Vrienden als wy
syn / komen alle daegh niet by een; secker ick hebb' langh
verlangt nae uw geselschap.

Fransman.

Als 't u belieft mijn Heer / ghy spreekt my een aenghe-
name

A 3

(6)

name saeck : ick en soeck niet lieber als de Dialogue van soo
lieven Compagnie.

Engelsman.

Avou Myn Heer.

Hollander.

Ick bedanck u seer myn Heer. Maer ick ben begeerigh
om vorder te hooren / 't geen u E. begon te verhaelen aen-
gaende de klachten bonde West-Indische Compagnie tegen
de Bewint-hebberen van d' Oost-Indische Compagnie der
selver Landen.

Engelsman.

Ick sal 'c u verhalen myn Heer : ende ben selver seer ver-
maect van dese saeckten te sprecken / daer nu geheel Chri-
stenheyt een oogh op heeft / ende verlanght nae de upkomst
der selve. Indien de Oost-Indische Compagnie dese af-
bzeuck aen-gebzacht wierdt ; ende soo byandtlyck wiert aen-
getast van onse Schepen/ haer klachten soudent al langh ge-
hoort syn by haer Ho. Mog. Maer nu dese violente af-
bzeuck geschiet de West-Indische Compagnie / nu gaetse
niemant seer ter harten. De reden is dese: d' Oost-Indische
Compagnie meynt door de op-komste / ofte conserbe van de
West-Indische Compagnie vermindert te wesen : ende
daerom sien sy lieber den ondergang / als de behoudenis van
de selve. Want het is tegenwoordigh doch al om het hebben
ende het houden / ende het syn nu al Ridders van het Gulde
Vlies / om het Gulde Vlies met alle ghewelt bechtende.
Dooders soo syn de Bewinthebberen van d' Oost-Indische
Compagnie daer ter plaetse / allegaer in de regeeringe van 'e
Landt ; ende sitten in den Raedt ; ende in de Vergadering
van

(7)

van Staten : maer de Bewinthebberen van de West-Indise Comp. niet. Hier door is 't dat de Bewinthebberen van de West-Indise Comp. maer Supplianten syn/en ootmoedige Requesten in leveren: maer by de Heeren Bewinthebberen van d'Oost-Indise Compagnie is het geweld en macht van 't Landt : ende daerom een dadelycke uptboering' / dewelcke by de Bewinthebberen van de West-Indise Compagnie niet gebonden wordt. Hierom acht ick / den Koning van Engelant / ofte syn Parlement wysselijck doet / die dit soo uptgebonden heeft / de swackste eerst aen te tasten / ende den Oorlogh eerst te beginnen in de West-Indien / toebehoorende de Ge-octropeerde West-Indische Compagnie.

Fransman.

Soo verstaet ick het doock / mijn Heer / noch en kan het anders niet begrypen wat rede daer onder mocht schuylen.

Engelsman.

De Oost-Indische retour-Schepen syn onder-wegen / ende worden in het Vaderlant verwacht: voer dese wordt soo naeuwen en grooten sozgh gedzagen : de oorlogh-Schepen om behouden in het Vaderlant te bzingen / werden te gemoet gesonden / ende men houdt ober al goede wacht : maer de schade der West-Indische Compagnie gaet niemandt seer ter harten.

Fransman.

Onsen Koningh richt doock op een Oost-Indische Compagnie / ende hebben in besittinge genomen het lande Madagascar: ende seerker ick acht dit een saeck is van groot belang. Dit lant is soo groot als geheel Italien / ende indien wy daer eens in volle possessie geraecken / ende ons volken sterck maecten / sal een groot voordeel bzingen aen de
Croon

(8)

Croon van Franckryck: ende sullen mede van daer alle Landen bebaeren / ende negotieren in alle de Gewesten des Werelts. Daerom/ myn Heeren/ is dit een saeck van groot belangh / ende daer wel goede ende naeuwwe sozgh booz gedragen mach worden.

Engelsman.

Maer mijn Heer/ verstaet ebenwel niet / dat hier in by de Bewinthebberen van d'Oost-Indische Compagnie ofte haer Ho. Mog. wyffelyck gedaen wordt. Daer syn oock plaetsen / derwelcke in possessie by andere Natien synde / de Oost-Indische Compagnie naedeeligh kunnen syn: hoedanigh een Cabo Verde is/ nu by de Engelsche genomen/ende veel andere Kusten in Afriguen / nu wordende beseten van de Bewinthebberen van de booznoemde West-Indise Compagnie. Men seyd gemeynlyck/ ende het is het oudt ende waerachtigh spreek-woort van de Romeynen af-komstig: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* Zoo wepnig als de Heeren Bewinthebberen van d'Oost-Indische Compagnie souden kunnen sien / ende gedoogen / dat by den Staet van 't Landt geleden wierdt haren onderganch / soo seer behoorden sy oock in der billyckheyt ter harten te nemen de interesen van de booznoemde West-Indische Compagnie.

Hollander.

Mijn Heer/ ick kan oock niet sien den onderganch ende verlies van de West-Indische Compagnie groot voordeel aen de Oost-Indische Compagnie soude geven: want schoon die waeren en koopmanschappen in Hollandt niet gebracht werden / werden ebenwel gebracht ende verboert in die Landen (by wie die Gewesten van de Nederlantische West-Indische

(9)

sche Compagnie oock in besitting syn) alwaer sy nu in de gedeelten van alle de werelt door de Hollantsche Koopluyden verhoert worden. Het is oock een oudt gesegh : *Incidit in foveam, quam fecit*, hy is in den kuyl gevallen / die hy voor een ander gegraben hadd'.

Fransman.

Met recht : ick verstaer niet / mijn Heer / wat de Oost-Indische Compagnie wesen sal: so wanneer haren Cours / ende passagie / dewelcke sy passeren moeten / onbep is / ende beledigt kunnen worden van tusschen beyden komende Natiën; ende de Schepen geintercipieert / al-eer sy in het Vaderlandt arriveren. Ick ben geen Zee-man / noch hebbe noyt de Zee / ofte die Kusten bebaren / hier alleen maer gekomen synde met onsen Ambassadeur van de Croone van Franckryck : maer dat kan ick ebenwel verstaen. De passagie tusschen Hollandt / ende de Eylanden in Oost-Indien / is lang: dewelcke soo sy eens onbeplygh is door andere Natiën / sullen sy te vergeefs arbeiden / ende hare schatten vergaderen booz een ander : want het is onmogelyck soo een langhe kust te bezyden door Kruyffers / ofte andere Oorlog-Schepen. Onsen Koning sal daer nu machtigh worden : Indien Engelandt daer die Gewesten in krygt / wy weten hoe lichtelyck eenen twyft om het hebben en 't houden onstaet / onder die geen / die koopmanschap dzyden / ende alleen maer op de bergrooing van winst sien. Daer en boven is de nyd ende jalousie altyt tegen de machtiger / ende soo lang kan den pogende niet grooter worden / booz al-eer dat vermindert is / de geen grooter is als hy / ende welckers macht / ende overmogen hem in de weegh is.

(10)

Fransman.

Seecker mijn Heer/indien de West-Indische Compagnie der Vereenigde Nederlanden so seer niet in decadentie ware gekomen / ende haer krachten in voorige tyden alreede soo seer niet waren ghebrooken / ick en gheloobe niet sy desen byantlicke attentaten soude lyden van de Engelsche / dewelcke haer nu als de swackste aentasten: ende waer upt nu desen gedreghden Oorlogh ontstaet / ende het perijckel met een beschoren woort vooz de Oost-Indische Compagnie/ in hare ryck geladen retour-Schepen/ vooz de welcke sy nu seer bezweet sijn / ende groote sozge dragen. *Monsieur en verité*, die een Paerde-staert upt wil trecken / moet niet den geheelen staert grijpen: want dat is te bergeefs: maer men pluckt hem stucckis-wijse/ tot dat hy heel upt is. De Engelsche Natie is oock van soodanige conditie / dat sy niet sal rusten / soo sy nu Meester wordt van de West-Indische Compagnie/ ende die Gewesten de Hollanders ontneemt / ofte sy sal oock sich soecken Meester te maecken in de Oost-Indien.

Men leest in de oude Historien/ als de Oorloghen in de werelt eerst begonnen / ende een heersch-lust in der Menschen herten ontstondt; dat *Ninus* den Koning der *Affyriers* alder-eerst veelc Volcken en Landen t'onder gebracht heeft: want soo syt den Historie-schryber: *Domitus igitur proximis, cum accessione virium fortior ad alios transiret, & proxima quaeque victoria instrumentum sequentis esset, totius Orientis populos subegit.* Soo is het nu noch mede: de reene overwinnigh is een hulp-middel van d'ander. Ende de Engelsche eenmael bekomen hebbende de West-Indien / sullen noch machtiger en swaerder Vpandt sijn vooz de Nederlanders.

Maer

(11)

Engelsman.

Maer *Messieurs*, wy spreeken al te saem / ghelyck of wy onsen Koninck / ende de Engelschen afgunstigh waren : het staet onsen Koning so by syn Landen ende Heerschappp upt te byeden / ende de commercie syner Onderlaten te beerycken / als het pemandt ter werelt doet : Onsen Koningh begint oock geenen Oorlogh / weet ick wel / noch en kan anders niet ghelooben van syne Majestepts upt-glimpende deughden / soo seer ober al beroemt / ofte heeft wettighe oorsaecken en reden.

Hollander.

Wy doen niet / mijn Heeren / maer wy spreeken maer in 't generael / tot niemants nadeel / aenmerckende den gemeenen aerdt der Menschen.

Fransman.

Mijn Heer / het is een boozsiemigheyt van dingen die noch niet geschiet syn / maer geschieden konnen / wyffelyck te kunnen spreeken. Ende waer wordt meer af gesproocken / als van saecken van Staet / ende van soo ghewichtige saecken / die geelyck als het geheele Chyristenheyt concerneren.

Engelsman.

Onsen Koning van Groot-Brytaignen / heeft noyt soecken de Hollanders eenigh onghelyck aen te doen / dewelcke haer vergunt te Dissen / in syn Habens te schuplen / ende by ende ongemoept laet passeren. Ende dewelcke dickwoils door syn Ambassadeur de Heer Downing satisfactie van de Heeren Staten Generael heeft laten versoeken : sy moeten onsen Koningh volkomen satisfactie geven / ende dan sal 't wel een Vrede blijven. Oock wordt de Heer Downing we-

(12)

derou in Hollandt verwacht / om alle vershillen af te doen/
ende de saeck te composeren.

Fransman.

Dit wordt wel gesept / mijn Heer / maer men siet hem noch
niet seer vertrecken.

Hollander.

Ick geloobe / mijn Heer / soo de Vrede by syn Majesteit
van Groot-Brittagnen ernstigh ware / dese reys van den
Heer Downing boorsz soude soo lang niet duren. Doch op
dat ick u Ed. hier naeder af onderrechte / is al upt Enghe-
landt betrocken / ende heeft al den 28 deses maents Julij in
den Hage kunnen wesen : doch geloof daerom niet met al te
nader te syn.

Fransman.

Soo geloobe ick oock mijn Heer : ware den Koningh van
Engelandt de Vrede ernst / hy soude soo veel Schepen niet
equiperen: nochte syne Vrienden niet vbandtlyck aen tasten.
Het is te bergeefs de Vrede met woorden boorz te geben / ende
in der daet met alle macht vbandtlycke septen en schade toe
te brengen. Mijn Heeren / uw Dienaer / sal op een ander
tydt wachten de eer van uw geselschap.

Hollander.

Uw Dienaer mijn Heer.

Engelsman.

Mijn Heer / als 't u belieft / soo doet my d'eer / ende komt
my morgen eens besoecken / hebbe noch meer omtrent uw
Vaderlandt te spreekken.

Hollander.

D'eer sal aen my syn / mijn Heer / ende soecke niet lieber
als u geselschap.

Engelsman.

Uw Dienaer / mijn Heer.

E H N D E.